

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikk pedig a kiadóhivatálnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetési díjai:

Egész évre	8 Kor.
Félévre	4
Negyedévre	2
Hirdetések díjszabás szerint.	

Tisztelendő Testvérek!*

Időt és alkalmat nyervén hozzátok szólni, — vigasztalásokban bőséges ünnepeket kívánok lelketeknek. Szülessék újra bennetek és hiveitek szívében az isteni kised s éljen ott azon napig, amelyen őt, a dicsőség királyát, mint az ég felhőiben megjelenő kegyes bírót üdvözölhetitek. Töltse be szíveteket újra a gyermekkori évek öröme annál nagyobb áradattal, minél közelebb álltok, mint presbiterek, Krisztushoz, aki mintegy újraszületik mindennap kezeitek között a szent misében. Szálljon reátok gazdagon az angyalok által az emberiségnek hirdetett béke; béke az Istennel és az emberekkel, béke az egyházi, világi előljárással és az alattvalókkal egyaránt; s ne is zavarja meg semmi lelketek derűjét abból a fergetegből, mely manapság annyi oldalról győtri a népeket.

* Kegyelmes főpásztorunk az új év alkalmával latin szövegű körlevelet intézett papjaihoz. A körlevél a felforgató törekvésekkel szemben rámutat a fenálló társadalmi rend védelmének két nagy eszközére, — a tekintély és a törvények iránti tiszteletre. Véleményünk szerint a közügynek tesznek fontos szolgálatot, mikor e nagyszabású pástorlevelet magyar fordításban is közzébe adjuk.

Csak úgy fordul jobbra a világ sora, ha visszatér Istenhez, ellenkező esetben fővábbra is rázni fogják a viharok, mivel *nincs békéje az istenteleneknek*. Szemünk előtt igazolódnak az örök szavak: *„Minden ültetvény, melyet az én menygyei Atyám nem ültetett, tőből kiszaggattatik.”* (Máth. 15. 13.) *„Ha az Úr nem építi a házat, hiába munkálkodnak, kik azt építik.”* (Zsolt. 126. 1.) Bár csak senki se lenne köztetek, kinek önmagán kellene tapasztalnia ezen szavak igazságát; óh vajha ne lenne hasonló a homokra épült házhoz hat éven át folytatott, főpásztori küzdelmes működésem!

Bejártam már egyházmegyéim összes hitközségeit, s csak a jó Isten tudja, mit szenvedett ezen nehéz munka közben a test s a lélek! De ha Isten dicsőségére és a lelkek üdvösségére kötelesek vagyunk feláldozni magát az életet, mennyivel inkább az élet kényelmeit!

Egyetlen vágyam — nyugodt lélekkel jelenni meg egykor ítélő bírám előtt; s ama félelmes napon az lesz mindnyájunk vigasztalása, ha elmondhatjuk: *„Atyám,*

akiket nekem adtál, megőriztem; . . . öérettök szenteltem meg magam, hogy ők is megszentüljenek az igazságban.” (Ján. 17. 12. 19.)

És mivel a püspök számára nincs nyugalom, csak az örök hazában, nemsokára újra kezdem a látogatást nálatok, hitközségeitekben és szeretett hiveimmél. Bárcsak nyerhetném mindenütt azt a vigasztalást, hogy első vizitációm nem volt hiabavaló dolog. Az lenne legszebb jutalmam, ha mindenütt Istenhez méltó templomokat találnék, tiszta szentedenyeket és oltárkészletet, gondosan őrzött szentségházakat; ha hitbuzgó papokat látnék mindenütt, kik izzadnak a kötelességteljesítés nehéz fáradsalmaitól, papi lakásokat, miket nem szennyez be a készségi bűn három falakja; ha hallanám, hogy vásár- és ünnepnapokon szorgalmasan megtartják a szentbeszédet és katekéziseket, a gyónószékek pedig nem állnak üresen; ha lát-nám, hogy az egyház ajánlotta ájtatosságok közül különösen gyakorolják a szent-ségimádást, Jézus szent szíve és a boldogságos Szűz tiszteletét; ha látnék vi-

TÁRCA.

Uram tudod . . . !

Uram tudod, hogy én szeretlek Téged,
Hogy csak te érted dobban kis szívem . . .
E szív, mely annyi szenvedélyben égett,
Megtisztult végre lángérmelimbem.

Nem kell a földnek kincse, röpke fénye,
Mely győtrelemben kínoz ezreket,
Hisz ez olaj sajtó keblem sebére,
Tűzét ezzel kioltani nem lehet!

Szív kell a szívnek! — Én Uram királyom,
Ezt add nekem, s ne földi álmokat;
Szíved legyen eszményem, ideáлом,
Mert így végzek csak a mennyért sokat.

Te mondád: „Hogy mit ér, ha a világot
Nyerjük is meg, de lelünk elbukik . . .”
S mi gondozzuk a fonnyadó virágot,
Bár éltünk szédélgőn vonaglik itt.

Nem kell, oh nem! ez mind csak hiú álom,
Melynek nyomában hasztalan futok;
S ha vélt boldogságom fel is találom,
Szívem mégis üres, mégis sajtó.

De ha szívedben élek, új erővel,
Dicsőbb világban folyik életem,
Boldogságom napja ragyogva jő fel . .
Vészben is e szív nyújt vigaszt nekem!
Faustinus.

Diadalmos világnézet.

Egy kép lebeg szemeim előtt Az idei Nagygyűlésen volt. A Vigadó zsufolt, szorongásig megtelt termeiben kiállott az emelvényre egy szikár fekete alak s láttára az a több ezernyi embertömeg szünni nem akaró tapsviharban, éljenzésben tört ki, úgy, hogy a szónok nem tudott belekezdeni beszédébe. S mikor az óváció elémúlt és megcsendült dallamos hangja és gyűjtő szavai feltűzték a lelket, újult erővel tört ki a lelkesedés százak, ezrek ajkán.

Ez a férfiú, ez a szónok Prohászka Ottokár volt. Egyszerű, feketeöves pap, ki lemondott a fényről, a dicsőségről, s a ki mégis a legnépszerűbb emberek egyike Magyarországon.

Most megjelent könyve*) előszavában felveti a kérdést: Lehet-e a keresztény világnézetet beleállítani a modern kultúrvilágba? Feleletül rámutathatnánk a Prohászka Ottokár egyé-

*) Diadalmos világnézet. Irta: Prohászka Ottokár. Esztergom. Buzárovits. 1903. Ára 4 korona.

niségére. Ő modern és keresztény. Katholicitásában feltétlenül megbizunk mi és tudása, szeles látóköre előtt meghajtja lobogóját a szabadkőműves zsidóújságíró: Vészi József. Ilyen emberre volt szükségünk. Ilyen emberek fogják új életre kelteni a katholicizmust, melyet az előre törő fejlődés pozíciójában megingatott.

A kereszténység mellett lángelmék irtak már apológiákat. Fényesnél-fényesebb köntösbe öltöztették gondolataikat, világosan kidomborították az igazságot, melynek fénye áthatott a hegyeken, a bérceken és beférkőzött az emberek szívébe. A modern emberek többségének azonban ezek az apológiák, metafizikai érveikkel nem imponálnak többé. Ma csak azt hallgatják meg, a ki a kor nyelvén tud szólni. Erre vállalkozik Prohászka a „Diadalmos világnézetben.”

Érzi, hogy az idealizmus ebredőben van. Ezt a szellemi irányzatot ki akarja használni a kereszténység számára. Mert sokan vannak, kik maguknak szeretnék azt biztosítani.

Szemeink elé állítja a régi igazságokat új, modern világításban. Az észre appellál és hangoztatja, hogy világnézetre van szükségünk.

De hol keressük azt?

Nézzünk körül a természetben. Honnan az ember? Hova megy? Minek? Nagy kérdések ezek, melyekre a tudománytól nem kapunk vá-

rágózni különféle iparos egyesületeket, ifjúsági társulatokat és a hívek között nagy gondnal fejlesztett lelki életet minden állásban és állapotban.

Nem lenne másfelől nagyobb fájdalom, mint az a szomorú tapasztalat, hogy első látogatásomkor nyilvánított rendelkezéseim, különös óhajaim és meghagyásaim vagy épen nem, vagy csak hanyagul vannak végrehajtva.

A mai felfordult világban, a katolikus egyház ellen irányuló, mind hevesebb és hevesebb küzdelem között nagy örömmel kell üdvözölnünk a katolikus kongresszusokat, amelyekről várjuk ti is bizonyára a dolgok jobbra fordulását. És lesz is változás, ha a kongresszusok határozatait egyesült erővel igyekszünk végrehajtani, szem előtt tartva azt, hogy a reformot a pápi lakásokban, az egyes családokban, az iskolákban, a különféle gyülekezetek, társulatok, egyesületekben kell megkezdeni és hogy a papság önfeláldozó közreműködése nélkül lehetetlen a megújulás.

Minél nagyobb a külső roham, annál inkább kell hozzányúlni a védelmi eszközökhöz, nehogy végzetes és halálhozó legyen a támadás a keresztény társadalomra.

Karácsony ünnepét üljük! Köröskörül felzeng az ének: *Gloria in excelsis* — és az édes, enyhe szózat: *Pax hominibus!* Békéről beszélnek a nemzetek és mégis reszketve várjuk kialakulását ennek a retentő zürzavarnak. Kimondhatatlanul nehéz az idők járása. Mintha csak az Apokálipzisz vészjóslata kezdene teljesedni: *„Jaj a földnek és a tengernek, mert leszállott az ördög hozzátok és nagy az ő*

laszt. Sem a természettudomány, sem a filozófia nem nyújt felvilágosítást.

Sorba veszi az uralkodó filozófiai rendszereket. Mindegyikkel végez röviden. Schopenhauer, Nietzsche, Kant, Tolstoj mind kritikai bonkés alá kerülnek. Elfogadjuk, a mi helyes, a többi elvetjük.

Tanulunk egy kis lélektant is. A vallási ösztönről beszél nekünk, mely bele van véve az ember lelkébe és a melynek tárgya kell, hogy legyen, a mint a tudomány, a művészet, az erkölcs ösztönének is meg van a maga tárgya. És csak akkor cselekszünk helyesen, ha ezeket a belénk oltott ösztönöket harmonikusan fejlesztjük ki.

És most kibontja előttünk a maga teljes színpompájában ennek a diadalmas keresztény világnézetnek szárnyait. Nézd, te szegény, elgyöttrődött, földön kuszó modern ember, nézd — és téljék el a lelked gyönyörűséggel!

A keresztény világnézet nem hátráltat minket a haladásban, hajlamaink, tehetségeink kifejlesztésében. A természet szeretete, az erős érzékenység, a kék és szeretet mind megférnek, összeegyeztethetők vele. Sőt épp akkor jutnak teljesen érvényre és lesznek alkalmasak az emberi természetnek szolgálni, ha a keresztény világnézetnek megfelelően lenyessük.

Eros, szép egyéniségre van szükség, mely megtudja alkotni az összhangot a lélek és test, az erkölcs és ösztön, a fizika és morális között.

haragja, tudván, hogy kevés ideje vagyok.“ (Jel. 12. 12.) Leszállt a sátn, hogy felforgassa az országokat, a keresztény társadalmat és a családokat, hogy — új poklot teremtsen itt az emberek közt, poklot, melynek sötétsége és borzalma örökké tartó legyen. Hogy hová jut a világ Krisztus nélkül, azt napnál fényesebben bizonyítja a hirlapirodalom. Forgassuk bárhol lapjait, mindenünnen csak gyászolni valókát olvassunk. Ti vagytok tanúi annak, mennyire erősen az ifjúság, mint hajlik mindeféle rosra; hogy terjed a hitközöny, sőt már a hitellenség is annyi sok családban; mily nagyfokú az idegenkedés, a borzadály az isteniek iránt; minő megdöbbentő gyorsasággal dőlnek össze a keresztény erkölcsök s emelkednek ki romjain a pogányság bűnei. A napi lapok tele vannak büntényekkel, jelentéktelen okból elkövetett gyilkosságokkal; alig van bennök egyéb olvasni való, mint gonosz merénylet a királyok élete ellen, ártatlanok meggyalázása, égbekiáltó botrányok, párbaj, öngyilkosság, lopás, csalás, igazságtalan üzérkedés és szociális forradalmak.

Leggyászosabb pedig valamennyi közt, hogy lehullt a tekintély koronája és nyílt utcán lábbal tapostatik.

Nem tartozik ide a jelen zavaros állapotok távolabbi okának kutatása. Megmondta a szentírás évszázadok előtt, hogy: *„Aki szelet vetnek, fürgeteget aratnak.*“ (Oz. 8. 6.) Krisztus urunk még érthetőbben mondja: *„Aki nincs velem, ellenem vagyok és aki nem gyűjt velem, szétszór.*“ (Mat. 12. 30.) Már évtizedek óta gúnytárgya lévén Isten és az egyház te-

Szemeink elé állítja Prohászka hittünk három legfontosabb mozzanatát: a mi urunk Jézus Krisztus, az Isten országát és a halhatatlanságot. Új megvilágításban, nem kizárólag a régi, metafizikai alapon.

S ha voltak még aggodalmaink, ha ellentéteket fedeztünk föl az egyház és a modern világ, a szabadság és a tekintély elve, az evangelium és a munka, a szociális fejlődés között; eloszlatja azokat. Megtanít arra, hogy az egyházban, a vallásban, a hitben mindig a lényegyet keressük és tekintünk el mindentől, a mi az évszázados fejlődés folyamán mint külsőség esetleg hozzátapadt.

Az Úr Jézus nem azért jött a földre, hogy államot, jogi intézményt alapítson, nem hozott magával szociális programot, nem ígért senkinek zavartalan, boldog életet. Ő az Isten országát akarta megalapítani a lelkekben, mely a nemzetek nagy apostola szerint: erény, béke, öröm a Szentlelkében.

A krisztusi életet kell megvalósítanunk az emberi lélekben. Abban az emberi lélekben, melyet a késedelmet nem tűrő fejlődés rohanó árja elszakított tőlünk. Vissza kell őt hódítanunk és közelebb hoznunk Istenhez. Meg kell őt tanítanunk a diadalmas világnézet fölséges elveire, melyek egyedül képesek békét, megnyugvást, örömet varázsolni az emberi szívbe!

Gyárfás Elemér.

kintélye, ne csodálkozzunk, ha ugyanazok által az emberi tekintély is semmibe vették. Mert nem tisztelheti az embert az, aki nem: felel Isten, és *„a császárnak sem fogja megadni, ami a császáré, aki megtagadja Istentől, a mi az Istené.*“ (Mát. 22. 21.)

Keresztény elv, isteni parancsolat. — *tisztelni a törvényes tekintélyt* és rábízni Isten bölcs végzésére, ami igazságos és törvényes eszközökkel meg nem változtatható, meg nem szerezhető, jól tudván, hogy: *„Az Isten szeretőknek minden javokra szolgál.*“ (Rom. 8. 28.) és hogy nem nehéz Istennek megtörni a rosszakaratúak szándékát, mivel: *„Nincs bölcsesség, nincs okosság, nincs tanács az Úr ellen.*“ (Péld. 21. 30.)

Emlékezzünk csak vissza az első keresztényekre. Mennyire ellentétben voltak egymással a pogány és a keresztény elvek és mégis mily okosan haladták át Krisztus hívei a Scyllák és Charibdiszek között, engedelmeskedvén lelkiismeretben minden rendeletnek, mely nem sérté Isten jogait. Azok ellen pedig, amik Isten törvényével ellenkeztek, a vértanúsáig menő passzív rezisztencia volt egyetlen fegyverük. Jól tudták, hogy minden hatalom Istentől van és hogy a királyok s a hatalom végrehajtó közegei iránt való engedelmisség oszlopa a társadalmi rendnek. Aki tehát ennek ledöntésén fárad, az az Istentől megszabott rendet forgatja föl. Ezen oszlopnak azonban egyedüli alapja, — az Isten-félelem az alattvalók szívében s ezen erős hit és meggyőződés: Isten adott a felsőbbeknek jogot a parancsolásra, nekem pedig kötelességet az engedelmisségre.

Már Pilátusnak megmondta Krisztus Úrunk: *„Nem volna semmi hatalmad ellenem, ha teneked onnan felülről nem adatott volna.*“ (Ján. 19. 11.) Nyíltan megerősíti tehát azt az igazságot, hogy a királyoknak és a királyok megbízottjainak minden törvényes tekintélye az égből való. Innen vonja le szent Pál a következtetést: *„Aki ellene áll a hatalmaságnak, Isten rendelésének áll ellene; az ellenszegülők pedig magoknak szereznek kárthatot.*“ (Rom. 13. 2.) Világos ezekből, hogy mi, alattvalók minden felebvalóinknak tisztelettel, engedelmisséggel és hűséggel tartozunk.

Kötelességünk tehát — jó véleménynyel lenni felülük s ezen belső tiszteletet külsőleg is nyilvánítani szavakban és cselekedetekben. Azért int szent Pál: *„Adjátok meg mindennek, amivel tartoztok: akinek félelemmel, félelmet, akinek tisztelettel, tiszteletet.*“ (Rom. 13. 7.) Mily durvaság tehát — leszólni nyíltan a királyi hatalom képviselőit! Mennyire visszatetsző dolog — gyengéiket, gyarlóságukat, hibáikat mintegy kárörömmel fölfedni, közszájra adni, kitenni

gúnynak, megvetésnek minden kínálkozó alkalommal! Noé ezért átkozta meg fiát, Kámot, ezért maradt Kám átkozott napjainkig.

Kötelesek vagyunk továbbá mindabban engedelmeskedni, ami nem ellenkezik Isten törvényével, mert aki ellenáll a hatalmasságnak, Isten rendelkezésének áll ellen és kárhozatot szerez magának.

Ezen engedelmség határait XIII. Leó — *Diuturnum* enciklikájában egész világosan a következőkben jelölte meg: „Az államkormányzói hatalom épen azért, mert az isteni hatalom származéka, az emberinél mindig nagyobb méltósággal van felruházva. . . . Az engedelmség megtagadásának tehát csak egy oka lehet, — ha olyasmit követelne az emberektől, ami a természeti és a pozitív isteni törvénynek nyíltan ellenkezik!

Tisztelendő Testvéreim! Ti bizonyára velem együtt átérzitek azt a fájdalmat, mely nem ok nélkül szagratja a mi jó királyunk szívét, látván az elmék forrongását és az ebből származó országos károkat. Elmondhatjuk bátran, hogy királyunk a fejedelmek hosszú sorozatában napként tűndököl, kire az összes népek uralkodói nagy tisztelettel tekintenek. Valóságos atya, ki a leggyöngédebb szeretettel karolja át nemzetünket s kész volna bármikor vért, életet adni érte.

Ama zabolátlan szabadság beszédben és írásban, mely senkit sem kímél, legyen bármily nagy állású, azok a kicsinyítő és szemmel látható igazságtalan megjegyzések, melyek nemcsak a szeretet törvényét sértik, de minden művelt izlésű emberben undort keltenek, — már önmagukban azt mutatják, hogy nem annyira az igazságkeresés és a közjó előmozdítása szándékoltatik, hanem továbbcsbitása a forrongó nyugtalanságnak. Hol van itt az igazi hazaszeretet és a haza üdvének előmozdítása? Hol van a nemzeti ös erény, — a ragaszkodás, a tisztelet, a keresztény alattvalói hűség királyunk fölött személye iránt?

Ti, tisztelendő Testvéreim, kik hivatásból vagytok a béke hirdetői, bizonyára undorral nézitek a dolgok mai folyását s rajta lesztok minden alkalommal, hogy hivatásotok megtanulják Krisztus szellemét, — az alázat, nyájasság, szelidség, türelem és engedelmség erényeit.

Legyen bár szó a legigazságosabb útról, — mitsem használnak a hatalom elleni kitörések, de annál több fogantatja lesz a folytonos imának, kiáltva az Úrhoz szüntelen a prófétával: „*Könyörülj Uram, könyörülj a te népeden és ne add örökségedet gyalázatra.*“ (Jóel. 2. 17.) Ezért sürget az apostol: „*Kérlek, imádkozzunk a királyokért és mindazokért, kik méltóságban vannak, hogy nyugodalmas és csendes életünk legyen.*“ (I. Tim.

21—2.) Mint Istennek hű szolgálói fogunk Szentséges Atyánkkal közremunkálva haladni ama cél felé: *Mindent megújítani Krisztusban!* Nincs is más, aki üdvözítsen, mint Ő, ki a vakoknak visszaadta a látást, a süketeknek a hallást; Krisztus az, ki a pogányság éjjelében meggyújtja az igazság fényét, ki a bűnökben elmerült erőtlenekekből hősokeket teremtett egész a mártíromságig s a szeretet első hirdetőivé tette azokat, kik érzékenyen valának előbb az igazság iránt.

Krisztus vezethet ki csupán ezen zűrzavarokból bennünket a béke és egyetértés útjaira, mert ő a világosság, az út, az igazság, az életre és boldogságra vezérő kalauz.

A világnak fényt nem a trónok adnak, nem is a politikai, közgazdasági és tudományos rendszerek, hanem az, kit a karácsonyi szent ünnepeken ezen szavakkal tart felénk a mennyei Atya: „*Ez az én szerelmes fiam, őt hallgassátok.*“ Igen, a kised Jézus, a jászol szülőltje, kinek aklába tértek, helytartóitól vezetve, 19 századon keresztül a legerősebb nemzetek, s a ki előtt egykor térdre borultak a napkeleti bölcsek, utánok számtalan király, kezeiből véve a koronát és a fejedelmi pálcát.

Ezen kisedhez gyűjtsétek össze ti is Tisztelendő Testvérek, a népet, hívjátok hozzá az öregeket és ifjakat, kiáltván egyesült erővel: „*Könyörülj Uram, könyörülj a te népeden és ne add örökségedet gyalázatra.*“ (Jóel. 2. 17.)

Adjon Isten nektek boldog új évet, s kezdődjék a nemzetre nézve áldásos nyugalom!

A békesség Istene legyen Veletek, Ámen!
Gyulafehérvárt, 1903. december 20.

Wlassics hagyatéka.

E minden tanférfi által nagyrabesült miniszter 9 évi működése sok jót alkotott. Mint jövőkörünk imádkoznak érte a legkisebb falu tanítójának gyermekei is, hiszen a fizetés rendezés, legalább a mennyiben meg van, az ő műve. Csak úgy ne szervezte volna ezt is, hogy az iskolaszékek elnökei a credoba kerüljenek. A vármegyeházak labirintusait összejárják, sajátkezü nyugtájukról nyugtát adnak a tanfelügyelőknek, és a más pénzének őrzői lesznek hónapokon át. Aki szereti a lőtást-futást, annak tetszik. Én, de gondolom, hogy a tanfelügyelők is, az ilyenmü közigazgatási egyszerűsítésekre, ha nem is a jegyzők hangján felelünk „*verje meg az Isten, azt mondjuk, ments meg Uram minket.*“

Ama nevezetes hagyatéka vonatkozólag pedig, melyről szólni akarok 100-szor inkább elmondhatjuk mindkettőt. Régebb is hallottam, hogy Wlassics úr a tanügyi dolgok nagyon sok ágában csak kapkodott. Hogy más egyebet ne említsek, ilyen formák a gimnáziumok tantervein tett változtatásai, az érettségi vizsgák stb. De valóban kapkodás és meggon-dolatlan rendelet a mi jelenleg nyomja sok-sok iskolaszék bánatos lelkét. Ez pedig az 1902. évi

november 25-ről 4120. eln. számú rendelet. Ebben annyi mindenféle jámbor parancs öszpontosul 4 fejezet 29 §-ában, hogy a ki szerkesztette talán az is nevetett egyet rajta.

De nem nevetni való az. Egy országnak szóló rendelet legyen komoly, legyen célszerű, legyen kivihető és ne humbug dolog.

Helytelen, túlkövetelő e rendelet, mert olyan statisztikai kimutatások készítését teszi az előjárók és tanítók kötelességeivé, a minöket azok, különösen az előbbiek, tekintve képességeiket 3 évi tanulás után sem fogják megcselekedni. Egy jó van benne: hogy ezt nem az iskolaszékek kötelességévé tette. Valamint a tankötelesek felmentését sem. Ez már annyiban látszik is, hogy leg-főbb helyen az előjárók semmit sem tettek a felmentésekkel. Tehát e rendelet egy végrehajthatatlan pontja miatt mi nálunk pl. a nyomorék és meztelen gyermekek is kötelesek iskolába járni, mert felmentés nem történt.

Az egész elemi iskoláztatás annyi pénzbe kerül államnak, püspököknek, hitközségeknek és birtokosoknak, hogy az már elég, talán az eredmény sem éri meg. E rendelet pedig a cikornyás nyomtatványok számát az iskolánál még egy annyira szaporította. Mire való e sok vesztetetés? A bíró urak úgy sem igazodnak el ez életben azokon a táblázatokon, hiszen a felmentéseknek sem mertek hozzakezdeni.

Mire való a mulasztók felhívónként való kimutatása fél napok szerint? Ebből a minö statisztikai kimutatás kifaragódik, óriási munka és nyomtatványok árán, azzal senki e világon semmit sem ér.

És ha egyéb ügyeit az előjáróságra ruházta e rendelet az iskolának, miért nem már a mulasztásért a büntetések kiadását is? Akkor a jegyzők és bírók még imádkoznának Wlassicsért.

De beszéljünk komolyan. Mulasztás bizonyára akad minden két héten, a büntetést az iskolaszékek kötelesek kiírni. Akár városan, akár falun azok az iskolaszéki tagok nem dróttal kormányozható bábok, hogy minden 2 héten gyűlésbe jöjjenek. De feltéve és meg nem engedve, ha eljőnnének is, azt gondolta Wlassics úr, hogy saját magukra, vagy rokonaikra rendelet szerint kirójják a büntetést? Már pedig különösen a gazdálkodás miatt néhány napi vagy fél-napi mulasztás a legjobb akarattól szülők gyermekeivel is megtörténik. E celbóla második meghívóra tudom egyetlen egy iskolaszéki tag sem jönne gyűlésre. Mit tesz most az elnök? feleljen Wlassics volt miniszter ur. Önfejeleg büntetést nem róhat senkire. Mit tegyen? feleljen Wlassics úr!

Ne feleljen. Kár volt ezt a rendeletet is az enyhe éghajlatú Olaszországba nem vinnie magával egy kis esizolás végett. Vagy ha erre nem volt kedve, kísérje ama jó kívánságom az ütülés helyére, hogy vajha lenne Wlassics úr ilyen rendelete mellett jegyző, községi bíró vagy iskolaszéki elnök. Ezek után hasonló jókat kívánok, de hogy én mint elnök és az előjáróság is, hogyan teszünk e 4120. számú, IV fejezetű, 29 §-u, de 100 rétü rendeletnek eleget, azt még ma sem tudom. Azonban lesz majd valahogy, mert soha sem volt úgy, hogy ne lett volna valahogy, csak ez a hagyatéka ne volna! Berzeviczi szíjja vissza!!

Pesszimista.

Mindenről s még valamiről.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Nagy köszönettel tartozom s köszönöm is ezennel igen szépen az érdemes Szerkesztő úrnak, hogy előbbeni levelemtől szives volt beszo-rítani b. lapjába. Vártam is megjelenését úgy

mint a kis gyermek a sokadalomból jövő peccet!...

Mikor megláttam a címét, nosza vesd el magad... felre minden esiribiri dologgal... olvastam örömtől izgatott idegzetten, kerestem a nyomdai hibákat; de mekkora lett fokozatosan növekedő örömem, mikor végére jutva egyetlen hibát sem fedeztettem fel abban... Elolvastam ismét, kétszer, háromszor... hátha elnézem a nagy öröm miatt valamely hibát; de hiába, a mi jó, az jó!

Már most kedvem dudorodott ismét a levelírásra, s ezt annál örömebb kell tennem, mert azt méltóztatott a subrózába megjegyezni: Várjuk!... S még többen is!... Vagy ez a szerkesztői stílus?!

Nem tudom mi lesz ezen levellemmel... vajlon nem kerül-e a szerkesztői kosárba?... mert ha olyan terjedelmes, izmos cikkek jönnek forgalomba, minőt F. G. dr. jegy alatt olvassék el az esti gyertya-fényes sugárnál: úgy aligha marad hely az én számomra is?!... De bármit hozzon a jövő, én az ígéretet beváltom s a várakozásnak eleget kívánok tenni!

Jó feje van annak az F. G. dr.-nak; megis felelt amúgy magyarosan a replikának! Még nagyobb örömmel olvastam, mint saját nyomtatásban megjelent levelemet! Kérem szeretettel az érdemes Szerkesztő urat, ne hagyjon békét neki, hogy írjon és írjon s megint csak írjon; mert igen ügyesen és alaposan tud hozzászólni még a nagyobb érdekű dolgokhoz is! — Node Kiváncsinak is kijutott az üzenetben! Nehogy én is úgy járjak, inkább nem is vagyok kíváncsi arra, hogy ki lehet az a „Kiváncsi“!?... Volt ugyan idő, mikor én is voltam kíváncsi, de jött idő, mikor már többé nem vagyok kíváncsi!...

A F. G. dr. kiletét könnyű dolog kitalálni, sőt biztos tudásnak veszem a magam számára; de már a „Kiváncsi“ kiletéről még hiú véleményem, sőt csak távoli sejtelmem is alig lehet; azért nem is töröm hiába gyarló eszemet azon, inkább arról gondolkodom a telegyült templomban elvégzett szép „Rorate“ után: merjek hozzá szólni a felállítandó egyetem kérdéséhez vagy okosabb, eszesebb és bölcsőbb fejekre bizzam, mint a milyenek magamét ismerem?... Anynyit megis bizalmasan csupán a Szerkesztő úrnak merek ebbeli vélekedésemről nyilatkozatni, hogy az én gyarló felfogásom szerint, ha rajtam állana, abból a két millió koronából egyetem soha és sehol sem lenne... hanem a hagyaték másik célja képezné a b. e. hagyatkozó által is kifejezett szándék és akarat szerint megvalósítási törekvését. És pedig azért, mert a tudományokra nézve azt tartom, hogy: „Non multa, sed multum scire“; — és a másik régi, de ma is igaz mondást: „Unius libri legentem timeo!“

Én ezen bölcs elveket amily régóta ismerem, éppen oly kevésbé tartottam meg, s ezt velem együtt még százak és ezerek bevallhatják: de e bevallás azok igaz voltát bizonyítja; mert amiket az iskolákban, össze-vissza „ex omnibus aliquid ex toto autem nihil“-féle régi mondás szerint is bemagoltunk, abból ugyan ma érettségi szigorlatot egyikünk sem tudna állani!

Én legalább ami keveset még tudok, azt magán szorgalomból tanulgattam, gyakori ismételtetéssel őriztem s őrizem, hogy oly hamar el ne felejtsem.

Ott van a közelebről nyugdíjba lépett s éppen e lap keretében érdem szerint méltottat jeles tanférfiú ritka példája, ki önszorgalomból a II. elemi osztályban szerzett tudásán kezdve haladt végig osztályról osztályra tett vizsgá-

latai után a tanári vizsga és tudorság magaslatáig! Kivánom is, hogy Cs. B. dr. tudós tanár jó egészségben élvezhesse jól megérdemelt nyugalmát hosszas fáradoalmi után! Legyen meggyőződve arról, hogy naponta emlékezem róla még imáiban is; noha külön levelezést nem folytathatok vele, mert annyi érkezésem nincs, de ha majd én is nyugdíjba kerülhetek, akkor aztán megkezdhetjük. — ha neki is úgy fog tetszeni — a levelezést! S most ennyivel be is végezem e sorokat, mert hivatalos dolgokra hívnak. B. ü. kívánok!

December hó.

Horgasi.

Felhívás előfizetésre.

Ismételten letelet egy év, s most az újnakk hajnalán ismételen beköszöntünk olvasóinkhoz. Befejeztük a huszonhatodik évet és megkezdjük a huszonhetediket. Ez az idő egy vidéki újság életébensokat jelent. Jelenti, hogy a lap, mely ezt a szép pályafutást tette, valóban hézagot pótolta s jelenti, hogy feladatát közmegelegedésre oldotta meg. Sok küzdelemből diadalmasan került ki, mert a cél, melyet maga elé tűzött nagy és magas volt és e cél elérése érdekében önzetlenül s becsületesen dolgozott és fáradozott.

A katholicizmus és a magyar nemzeti eszme volt felírva zászlónkra s mi ezt a zászlót mindig magasan lobogtattuk. Előretörésünkben nem lankasztott közönyösség s nem a meg nem érdemelt gúny.

Az új esztendőben ismét ilyen felíratú zászlóval jelenünk meg s bizalommal és erős reménységgel kérjük t. olvasóinkat és barátainkat, hogy anyagi és erkölcsi támogatásukkal tegyék könnyebbé a küzdelmet s biztossá a szép eredményt.

Ajánlják lapunkat ismerősöknek, társas köröknek, szerkesztésnek mentől több előfizetőt — mi e szívességért a lehető legjobbat igyekszünk nyújtani.

Az egyetlen katholicus lap vagyunk az erdélyi részeken, egymagunk vagyunk hivatva egyházmegyénk érdekeivel szeretettel, őszinteséggel, s mindig a használat célzatával foglalkozni. Tekintse tehát lapunkat minden katholicus igazi barátjának, szükség esetén önzetlen tanácsadójának.

Programunk ismeretes. Nem adunk hozzá semmit, röviden kifejezhetjük: pro ecclesia et pro patria! Isten nevében kezdünk annak idején munkánkhoz és most Isten nevében kezdjük meg ezt az esztendőt is, hogy megerősödvé jelenhessünk meg olvasóink előtt.

Lapunk előfizetésének díja a lehető legcsökélyebb.

*Egy évre 8 K.
Félévre 4 K.
R. k. kántorok és tanítók évi 4 K. kedvezményes áron kapják.*

A szerkesztőség.

H I R E K.

Föl a zászlót.

Talpra magyar! Föl a zászlót!
Dörgj riadót, égre szállót!
A Nagyszony ős képe int,
Hitcsatákra szólít megint.

A ki magyar, álljon ide,
Zászlójaért forrjon szive;
A magasba három ujját,
Fogadásra nyissa ajkát:
Nagyszonyunk, megesküszünk,
Hozzád többé — soha többé
Hütelének mi nem leszünk!

Föl a zászlót! — Vértől ázott
Földi hazát s mennyországot
Általa nyert István karja
S ezer éves büszke sarja!

Föl a zászlót! — Ősapáink
Nem követtük mostanáig;
Nyomdokikba mátlól fogva
Lépjünk bátran élve-halva!

Föl a zászlót! — Oh hadd lengjen
Nagyszonyunk szentképével!
Hozzon lázba minden magyart,
Mint egy égi új véres kard!

Föl a zászlót! — Kardot kézbe,
Ősi erényt s vért a szívébe,
Küzdjünk, miglen újra virul
A szép Regnum Marianum.

— **Boldog új évet kívánunk t. olvasóinknak, külső munkatársainknak.**

— **Püspök úr** ő méltósága december 29-én az esti gyorsvonattal Budapestre utazott, hogy a katekizmus ügyében a magas püspöki kar által kiküldött reformbizottság január 2-iki ülésén elnököljön. Adja Isten, hogy a nagy munkát siker koronázza!

— **Karácsonyfa ünnepélyek.** A szent karácsonyi ünnepeket igazi bensős hangulattal ünnepelet meg városunk, Csaknem valamennyi humanus egylet rendezett karácsonyfa-ünnepélyt az idén.

Az első a püspöki elemi népiskola szép karácsonyfaünnepélye volt dec. 23-án, melyen sok szép szavaltat és ének hangzott el. Mintegy 25 fű nyert jó téli ruhát és a többi iskolás gyermekek igen érdekes karácsonyfa emléket.

A karácsonyfát K. G. káplán állította fel, a kinek a gyűjtésben nagy segítségére voltak Roska Rozsika és Rejöd Ildikó k. a.

A papnővelőben karácsonyestéjén folyt le a szokásos családi ünnep — igazán szép sikerrel; tanúsíthatják ezt a nagyszámban megjelent vendégek, névszerint méltóságos Fábán S. nagyprépost ural élén az egész káptalan. Korbuly Ignác táblabíró, M a j l á t h Ferenc jószágigazgató, a theologiai és gimn. tanárok stb. Az ünnepről nagy elismeréssel nyilatkozott püspök úr Öméltósága, mondván, hogy „Az ezüst fától legendája“ nagyon szépen sikerült, különösen pedig a benne előadott ének. Majd a „Moor Tamás“ e. történelmi szomorú-játék IV. felvonásának előadását dicsérte meg, mert a mint mondá szinpad és jellem nélkül is elérték az előadók az átérzéssel a kellő sikert. Csak tovább ez uton is. De az ének és zenedarabok is magukon viselték a vasszorgalom eredményét. Músor után következett a főpont: a tombola! A gyönyörűen feldíszített karácsonyfa két oldalán két asztal, csak amúgy görnyedt a szebbnél-szebb és értékesebb tárgyaktól és ezek mind a kispapoké lettek. Mily öröm! mily lelki boldogság, hányszor vissza fogják kívánni! A mikor a fődoktor megköszönte a szép nyere mélytárgyakat a püspök öméltósága még azt is megígérte, hogy a jövőben még a vendégek számára

is lesz tombola. No csak jöjjenek jövőben minél többen!

A Kath. Tan. Otthonban ünnep első napján d. u. 5 órától kezdődően folyt le a kedves hangulatú ünnep. És én azt hiszem, hogy ezekben a — ez alkalomra — jól kimosdott inasgyerekek szívében legmélyebb nyomot hagyott a szeretet ünnepe. Hiszen ezek nagyrészt nem érik a családi fészkek melegét éppen abban a korban, amidőn legszükségesebb volna. Most az Otthonban az egész világot szeretetével átölelő Jézuska eljött hozzájuk is — hirdetve, mutatva, hogy Ő nem feledkezik meg senkiről. Csillógot, szép volt a felállított karácsonyfa, de sokkal csillogóbbak, ragyogóbbak voltak azok a kis fekete és kék szemek, melyek visszatükrözték a ritkán érzett boldogság édes érzetét. Szent énekekkel, komoly és vig szavalatokkal adtak külsőleg is kifejezést annak a benső hálás érzésnek, mely keblüket egészen betöltötte. Minket pedig meglepett az a bátorság, mellyel a fáradt testi gyerkőcök előadták mondókájukat. Az az inasgyerek, amelyik az elfoglaltsága miatt meg nem jelenhetett püspököt aposztrofálta lelkes kis beszédében, egészen meghatotta közvetlenségével a hallgatóságot. Egyszerű, de szívből fakadó szavakban mondott hálás köszönetet társai nevében ömeltőségének azért az örömről, azért a boldogságról, melyet kifogyhatatlan gondosságával és bőkezűségével nekik — a jórészt — elhagyottaknak szerzett. A püspök nevében válaszoló Zomorá Dániel kanonokplebános a gyermeki szívet megkapó beszédében a karácsonyfa jelentőségét magyarázta meg.

A nyolc pontból álló program befejezése után következett a váruvartombolajáték. Az Otthon vezetője Kopacz Gergely kaplan, akinek körülben az egész ünnep rendezésében oroszlanrészre volt, igazán nagy körültekintéssel szedte össze a 100 drb. nyereménytárgyat. Jól ismeri az ő fiait — jól tudja mire van szükségük. Nekik való könyvecskék, fésűk, kefék, szappanok, mérőrudak, tükrök, bugyellárisok (egy-egy korona tartalommal) stb. stb. töltötték be az asztalt. Megkezdődött a játék nagy izgalom közepette. Nagyon természetes, hogy az eddigi méltóságos nyugalom olvadozni kezdett, kiki minél közelebb jutott az asztalhoz — hátha így jobban beüt a szerencse. Be is ütött mindenkinek. Mindenki megvolt elégedve, s ez a fő — a béke. A szeretet szent ünnepén. Az aztán megint természetes, hogy a játék izgalma a gyomrot is jogainak követelésére készítette. Na dehát a gondos vezetőség nem hagyta számításon kívül ezt sem. Az utolsó nyeremény után már csiklandozta a jó meleg kolbász szaga a nap hőseinek orrát. Böven kijutott ebből is mindenkinek. Jól volt — szépen volt. Boldogan távoztak az inasgyerekek Otthonukból s a szent éjjelen bizonyára mindnyájan Jézuskáról, az ő angyalairól — kiket elküldött hozzájuk is — álmodoztak. És az elhagyott gyermeknek ez az álma bizonyára legszebb marad egész életében.

— **Az erdélyi püspök a kath. sajtó támogatásáról.** Püspök urunk a múlt számunkban már jelzett XV. számú körlevelében a következő megszívlelni valókat írja: „Mint minden évben, úgy ez idén is szeretettel kérem Tisztelendő Testvéreimet, hogy a hazai katolikus sajtót támogatni, kath. lapra előfizetni, azoknak tehetősebb híveiknél előfizetőket szerezni igyekezzenek. Fáj nekem, valahányszor kath. családoknál, sőt még papi házakban is az Anyaszentegyházzal szemben ellenséges, vagy teljesen közömbös, szintelen

lapokat és folyóiratokat találok. Egyetlen egy alkalmat sem mulasztottam el, hogy ezen életbe vágó kötelesség teljesítésére úgy papjaimat, mint híveimet ne figyelmeztessem. Ide iktatom bevallott kath. napilapjainknak címét és előfizetési árát; ha valaki teljesen képtelennek érezné magát arra, hogy e szent célra áldozatot hozzon, tárja fel előttem helyzetét: 1. Magyar Állam (Bpest. IV. Zölfa utca 43.) Egész évre 40 kor. 2. Alkotmány (Bpest VIII. Szentkirályi u. 28/a.) Egész évre 28 kor. 3. Uj Lap. (Bpest VIII. Szentkirályi u. 28/ a.) Egész évre 13 kor. 20 fill. Ezen kívül még két hetilapra hívom fel tisztelendő papságom figyelmét, a melynek egyetlen egy erdélyi egyházmegyei plebánián sem volna szabad hiányoznia, és a melyet szellemileg is buzgóbban kellene minden egyes egyházmegyei papnak támogatnia: az egyik a Wagner Sándor főgimn. tanár szerkesztésében és az erdélyi egyházm. irod. társaság kiadásában megjelenő „Közművelődés“ (8 kor.), a másik a Soóthy Gyula lelkiigazgató szerkesztésében megjelenő „Erdélyi Oltáregyesületi Lap“ (2 kor.). Végül melegen ajánlom mindazoknak, akik az Egyház jelenlegi érdekei, küzdelmei és szenvedéseiről minden tekintetben kimerítő és alapos tájékoztatást szeretni óhajtanak, járassák az „Egyházi Közönyt“ (Bp. VIII. Esterházy utca 15. — évi 10 kor.), mely a lelkipásztornak, tanárnak, hitoktatónak egyaránt becses szolgálatokat teend.“

— **Prímicia.** Pellion Ervin december 26-án mondotta első szentmiséjét Sepsí-Szentgyörgyön. A hívek a buzgó, fiatal kaplant szeretetük jeleül egy díszes, borromaei miseruhával lepték meg, hogy ebben mutassa be első szentáldozatát. Az oltáryana gróf Kálnoky Felixné volt, az ünnepi szónok Balázs Ferenc torjai esperes, a manudoktor pedig az újmisést principalisa — Fejér Manó esperes. A prímicia napján sokan gyóntak és áldoztak, a templom pedig zsufolásig tele volt ájtatoskodó hívekkel, kik a fiatal pap első áldásában, a remek ünnepi beszéd hatásaiban egyforma lelki élvezettel részesültek.

A környékbeli papság a prímiciásn hozzátartozóival együtt délben a vendégszerető prímiciális asztalához volt hivatalos. Nagy örömet keltett az ünnepőkben, a jelenlevő családtagokban, de főleg az édes anya szívében, Püspök urunk atyai gratulációján kívül. Ő Szentségének X. Pius pápának apostoli áldása, melyet Zichy Gyula gróf, pápai kamarás közvetítésével sürgönyileg küldött az újmisésnak, özvegy édes anyjának és testvéreinek Sepsí-Szentgyörgyre. Ad multos annos!

— **Tanáregyesületi választmányi gyűlés.** Az erd. r. k. státus középiskoláiban működő tanárok egyesületének választmánya dec. 23-án gyűlést tartott, mely az egyesület legközelebb tartandó közgyűlésének tárgysorozatával foglalkozott. E gyűlés helyéül tudvalevőleg már Csiksomlyó van kijelölve. Idejének megállapítása a csiksomlyai tanári testület hatáskörébe tartozik. A tárgysorozatra a Kézdivásárhelyen tartott közgyűlés határozatából a következő tárgyak vétettek fel: 1) Az ifjúság testi nevelése, előadja: Kárpiss János. 2) A matematikai könyvek bír-

lata annak megállapítása végett, hogy iskoláinkban közülök melyeknek használatát lehetne ajánlani. 3) A görög-pótló rajz tanítása, előadja Wolf Károly kézdivásárhelyi rajztanár. 4) Az igazgatói ügyiratokat bemutató Soó Gáspár udvarhelyi igazgató. A tárgysorozat új pontja Wagner Sándor előadása: „A kötelező házi olvasmányok kezelése“ címen Továbbielőadások bejelentésére a választmány az egyes tanári testületeket fogja felszólítani. Az indítványok sorában való előadásra a választmány már most felveszi Kárpiss J. indítványát a tanári pragmatika megállapítására vonatkozólag.

— **Egy műemlék megmentése.** A szent Ferenczrendiek kolozsvári kolostora pusztulófélben van. A szerzetes atyák egy igazán lelkes hangú felhívásban fordulnak a nagy közönséghez támogatásért. Ezt a kolostort még Mátyás király alapította. Azóta a kolostor viharos multon ment át. Izabella királyné a tordai (1557), majd a gyfehérvári országgyűlésen (1563) az unitáriusoknak adta át s ezekben a kezében volt 1693-ig, mikor I. Lipót a templommal együtt a jezsuitáknak adta át. Megelőzőleg azonban volt még a kálvinisták és szászok birtokában is. A róm. kath. Status 1725-ben adta vissza a sz. Ferenczrendieknek. A szép multú zárdá falai közül nemzeti multunknak számos kiváló alakja került ki, kik közül kiemeljük Pázmány Pétert, ki 13 éves korában került ide nevelésre, miért is büszkeséggel festette le mint bibornokot az akkori unitárius intézet örök emlékül, mely képet a kolostor ma is drága kincséül őrzi. — Maga az épület ritka becses műemlék. Gyönyörű góth stílusban, keresztfolyósókkal a legzajdagabban kikepvezte. Majláth G. Károly erdélyi püspök kezdeményezésére a műemlék egy része már helyre van állítva. Ezideig a helyreállításra püspök Ömeltősége s a műemléki bizottság 20000 koronát, a rend maga 10000 koronát költött, de ezzel még a renovációnak csak kezdetére jutottak, mert a teljes helyreállításához még több mint 80000 kor. szükségeltetik. A sz. Ferenciek azt célozzák, hogy a nem műemléki részt úgy javíttassák ki, hogy abban a szerzetesek lakásán kívül 40—50 egyetemi hallgató bennlakást nyerjen; ezenkívül, hogy a „Szent-Imre-Egyesület“ is kényelmes elhelyezést kapjon, sőt hajlandók az udvari bérházakat a „Mensa Academica“ céljaira is berendezni. Mind-ezen nagy és nemes célok elérhetése érdekében fordulnak a hazafias és vallásos érzésű közönséghez kérve, hogy bármily csekély adománynyal is támogassák. Mi a magunk részéről a legmelegebben ajánljuk kedves olvasóinknak pártoló figyelmébe az ügyet s éppen azért a felhívás bevezető részét is ime közöljük: „A magyar nemzet szívében mélyen gyökerezdik nagyjai iránti hálája, mely nemcsak a személyi tisztelaten alapul, hanem a nagyok által létrehozott emlékek fenntartásában és megőrzésében is nyilvánul. Fölkerecsi e nemzet kedvelt őseinek hantjait, hogy ott hangosabban zokogja el szívenek keserűségét, fájdalmat, s ha sirhantjukra nem talál, alkotásaiknak hideg komaradványait is kegyelettel szemléli, hogy azokból a jövőre kitarást, buzgalmat merítsen. Hogyne, hisz érzi faji egyedeültségét, mely, mint a magában álló fa, vigasztalást nem remélhet, mert nincs más támasza. Egyedül nyomja a sors keze, még a szel is inkább fújja, és mert élő rokonnemzetei nincsenek, odaborul a kedves ősei megszentelt kezei által alkotott művekhez s megkönnyebült lélekkel távozik eme nemzeti búcsúhelyekről, érezve az isteni kegyelem gyógybalzsamát. Tettrekészen emelkedik föl, mert tudja, hogy nagyjainak vezérlő szelleme a késő unokák fölött is virraszt, melynek tudata lelkesedéssel tölti el és eredményezi, hogy nemzeti erőnyei el nem sat-

nyulnak, hanem a maguk diadalát mindig kifogják vinni. Egy ilyen műemlék kér segítséget, esedezik pártfogásért!"

— **Szeretetadomány.** Löw Károlyné, hitéletünk egyik buzgó nőtágra a karácsonyi szent ünnepekre a gyulafehérvári paduai Szent Antal szegényei részére mintegy 15 liter bort, nagyobb mennyiségű káposztát és más egyéb ételneműket volt szíves adományozni. Midőn ezen a helyen is a nemes lelkű úrhölgynek a szegények nevében hálás köszönetét fejezi ki a vezetőség a humanus eszelekedetért, mi azt kívánjuk és kérjük Istent, hogy a szeretet ünnepe, az inségek enyhítésére sok ilyen nemes szívű lelket adjon a kath. társadalomnak.

— **Az a hirhedt hazafiasság.** Kálvinista atyánkfiai, mint ismeretes úton-útfélen verik a mellüket s nagy hangon hirdetik, hogy a magyarságnak ők a kiváltságos őrői. A katolikusok, azaz pardon! a „csuhások“, a „klerikálisok“, a „fekete lelkűek“ egytől-egyig hazafülök és a magyarságnak legnagyobb ellenségei nemesak a mindennapi életben, hanem a politikában, az iskolában s mindenemű intézményekben. Egy időben a zsidóba oltott kálvinista sajtó a legádázabb dühvel rontott az apácákra, kikre ráfogták, hogy mindenféle germánizálnak s elnyomják a magyar szellemet és nyelvet. A művelt közönség természetesen ki nevette az ilyen rosszakaratú ráfogásokat, de a viszonyokat kevésbé ismerősöket könnyen megfélemtették a folyton-folyvást, igazi rendszerrel feltálatl hazugságok. Hát most mi elmondunk röviden egy kis száraz tény, melyről a kálvinista sajtó jónak látta hallgatni. A fővárosban a Városligetben régóta fennáll egy humanus intézet a Bethesda kórház, mely a német református egyházé. A kórház ápolói református diakonisszák, kik eddig az igazgatónőjükkel együtt nagy részt magyar származásúak voltak. Ujabbban a hitközség Németországból hozatott egy diakonisszát s ezt tette meg főnöknek is. Ez a magyarfaló hölgy aztán elkezdte üldözni a magyarokat. Elődjét, aki magyar nő volt, letette a mosókonyhába mosónőnek. A kórház levelezéseit könyveit németül vezetik, mert hát a főnöknek nem akarja, hogy a kórházban elhatálosodjanak a magyarok. Aztán volt elődjét Klimó Mártát annyira üldözte, hogy ez bejelentette a kilépését, de mert husz esztendeig szolgálta a kórházat; nyugdíj követelt. Erre a német főnöknek letépte a szegény asszonyról a rend ruháját és kikergette a kórházból. A küzött szerencsétlen nő most a legnagyobb nyomorban él. De egy áldozat nem volt elég. A főnöknek meg nyolc ápolónőt hajszolt el csupán azért, mert magyarok.

Ime a kálvinista humanizmus — ime a magyarság őrői! Az nem mentség, hogy a német hitközség tartja fenn az intézetet, mert Magyarország szívébe büntetlenül nem szabad beplántálni egy kis Germániát még akkor sem, ha ezt a magyarság őrőinek hitrokonai is teszik. Szóljon hozzá a „Magyar Szó“ — na meg az Erd. Prot. Lap is megteheti.

— **A kolozsvári kath. tanoncokat védő egyesület** saját helyiségében dec. 25-én délután karácsonyi ünnepélyt tartott, melyet előkelő nagyszámú közönség nézett végig.

— **Hajsza ifjúságunk kongregációi és vallásos nevelése ellen.** A Religióból, ebből a jeles kath. lapból, vettük át ezt az alábbi közleményt: A rossz példa ragadós, mint a ragadós betegség. A vallásos nevelés elleni francia botrány messze folyik le hazánktól, de már érezeti hatását hazánk területén is. Megindult a hajsza a katolikus nevelés ellen az ifjúsági

Mária-kongregációk gyűlöletes és rossz szándékú kifogásolásával.

Az „Egyetértés“ egyik minapi számában, a—r aláírással között cikkben, annak írója, a jövő magyar társadalom veszedelmét látja a kongregációban, majd így folytatja: A jövő társadalom egyedei kiskorukban tanulják meg a felekezeti felfogást, az elkülönítési hajlamokat, a küzdelmeket a többi hitfelekezetek ellen s egyáltalán mindazt, a mi távol tarthatja a magyar embert egymástól s nem azt, a mi összetartásra buzdítaná, melyre oly nagy szükségünk van. Szerinte az összes ifjúsági kongregációk létesítése és létezése törvénytelen (?), szabályellenes, mert a középiskolai „Rendtartás“ 26. pontja azt mondja, hogy a középiskolai tanuló az intézeten kívül fennálló társulatnak, vagy egyesületnek tagja nem lehet; ugyancsak a „Rendtartás“ értelmében csakis az igazgatónak, vagy valamely tanárnak (eccoi!) vezetése, felügyelete s ellenőrzése mellett alakulhatnak körök, de a nyilvánosságot a felső tanügyi hatóság engedélye nélkül igénybe nem vehetik. Nem tudjuk vajjon — itt tisztán s kizárólag a királyi és állami gimnáziumokra és reáliskolákra gondolunk, — van-e mindezekről tudomásuk a tankerületi főigazgatóknak, kiknek utasításai szerint ki kellene terjeszteniök figyelmüket e pedagógiaellenes dolgokra s a vallás- és közoktatásügyi ministeriumot is figyelmeztetni, hogy közvetlen vezetése és rendelkezése alatti intézetekben, — hol első sorban kell ápolnunk az egyes hitfelekezetek közötti békés együttélést, szeretetet s kölcsönös becsületet — ily irányú, ez elkülönítést ápoló, vallásos társulatoknak tagjai a tanulók nem lehetnek. A középiskolai tanulóknak elég dolga akad saját tanulmányaival, s alig vállalhat magára az iskolán kívül egyéb foglalkozást, kötelességet és terhet. Nekünk az összetartozandóság érzetét kell ápolnunk, fejlesztenünk a magyar ifjúságban, hogy így majdan a magyar érzsében, lelkületben egybefort társadalom naggyá, boldoggá, hatalmassá tehesse Magyarországot. A magyar ifjúságnak nincsen szüksége (?) semmiféle vallásos irányú társulatokra, kongregációkra, melyek inkább a felnötteknek valók; tanuljon ifjaink vallásoságot ott, hol a hazaszeretetre, a tudományra oktatják: a saját iskoláikban!"

Olvasni ezt a támadást és meglátni a gyűlölet szellemének a lólabát: az egy dolog. Sion őrői vigyázzatok!

— **Nemzetközi cucilista kávéház.** Budapest a dohány-utcában az elmúlt héten nyílt meg egy nemzetközi héber szocialista kávéház. A kávéház igen jellegzetesen a Munkácsol született s Drezdából Munkácsra toloncolt s állítólag többszörösen hűvösre zárt nagy szocialista előcsahos Bokányi Dezső név alatt szerepel — melynek a mint halljuk pénztárosnője Bernarda, a kicsapott közönségi nővér — lesz.

— **Nyilvános köszönet.** A gyulafehérvári Mária-kongregáció nevében a gyulafehérvári volt várközség vagyonkezelő bizottságának, első sorban pedig a bizottság elnökének, tekintetes Dr. Cserni Béla úrnak hálás köszönetet mondok azon nagylelkű adományokért, melyekkel kongregációnk ügyét már eddig is három ízben támogatták. A kiutalványozott ajándékok összege 230 korona. A kongregáció evknyvei és élő megemlékezései a tekintetes bizottságot s annak humanus lelkű elnökét mély hálával sorozzák az első rangú benefaktorok közé. Gyulafehérvárt, 1903. december 31-én. Dr. Fejér Gerő praeses.

— **Értesítés.** Dr. Vargha Damján ciszt. r. főgimn. tanár. A magyar helyesírás Szabályai szójegyzékkel című füzet alulírott könyvkiadóhivatal bizományába ment át és csakis ott ren-

delhető meg. Ára papírborítékba fűzve 30 fillér, vászonborítékban 40 fillér. Tisztelettel a Szeut-István-Társulat könyvkiadóhivatala, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

— **A „Magyar Védő-Egyesület“-et,** mint a keresztény Magyarország biztosítására és felvirágoztatására alakult intézményt mult évi utolsó (53.) számunkban ismertettük. Most abban a helyzetben vagyunk, hogy lapunkhoz mint mellékletet csatolva szétküldhetjük olvasóinknak az egyesület Szózatát a nemzethez. Ajánljuk e szózat elolvasását, s az egyesület felkarolását. Kívánatra taggyűjtő ívvel is szolgálhatunk.

TANÜGY.

Utmutató

az isk. és ovodák irodai teendőinek ellátására.

Irta: Szabó Mihály dr., Kis-Küküllővármegye kir. tanfelügyelője.

Ára portómentes köldésel 5 korona. Kapható szerzőnél Dicsőszentmártonban.

Az iskolai irodai adminisztráció népoktatásügyünk rohamos fejlődése s különösen a nemrég kiadott áll. el. isk. gondnoksági és községi iskolaszéki utasítások valamint a gazd. ism. iskolai szervezet stb. rendelkezései következtében oly annyira kifejlődött, hogy abban ma már útmutató vezérfonal nélkül eligazodni csaknem képtelenség.

Az érzett hiányon óhajtott segíteni a szerző fennebbi munkájának kiadásával. Hosszas tanulmányozás után rendszeresen feldolgozta az irodai teendőkre vonatkozó összes tudnivalókat. Több hasonló ügyforgalmi hivatali ügyviteli szabályzatnak s főleg az egyszerűsítési törvény idevágó rendelkezéseinek összehasonlításával és felhasználásával ez uttörő munka I. részében az iskolai kisebb ügyforgalomra való tekintettel egybeállította az „iskolai, irodai, ügyviteli szabályzatot“, a II. részben tanulmányi és az iskolai anyagi ügyek összes irodai teendőjét a legnagyobb részletesség mellett rendszerbe foglalva s kellő számú példakkal megvilágosítva tárgyalja s végül a munka III. részében az iskolai kezelésben és rendtartásban használandó mintegy 54 nyomtatvány-mintát mutat be, az egész munkában minden tétel után zárójel közt hivatkozva az illető rendelet, szabályzat vagy szervezeti utasítás helyére és számára.

Egyszóval: tárgyalva és gyakorlati módon utasítás van adva e könyvben mindazon irodai teendőkre, a mik a kisdévodákban, az elemi mindennapi általános és gazdasági-ismétlő iskolában, az iparos tanonciskolában, illetve ezen intézetek iskolaszékei, gondnokságai és felügyelő bizottságai ügykörében előfordulnak, vagyis mindazon intézeteknél, melyek rendszeren egyigazgató vezetése alá vonatnak.

Használhatják e munkát: a kisdévodások, elemi, felsőnép- és polgári iskolai, gazdasági ismétlő iskolai, iparos és kereskedő tanonciskolai igazgatók, tanítók, tanítónők és a képzésű növendékek, továbbá: az iskolaszékek, gondnokságok, ovodák, iparos- és kereskedőtanonciskolai felügyelőbizottságok s a kir. tanfelügyelőségek is.

Szerettük volna, ha a felekezeti iskolákra vonatkozó egyházközségi speciális rendelkezések is helyet kaptak volna a derék munkában. Így is azonban feltalálható e műben mindaz a tudnivaló a mi a felekezeti tanítót az állami és községi tanítóval közösen érdekli.

Ugyancsak szerzőtől jelentek meg s nála kaphatók a következő közhasznú s a tanításügyre vonatkozó hézagpótló munkák: 1.) Tanügyi teendők határidő jegyzéke, ára 2 K. 2.) Taní-

tők jogai eskötelességei, ára 5 K. 3.) Népoktatásügyi községi közigazgatás, 5-27 K. 4.) A kir. tanfelügyelőségek hivatali ügykezelési szabályzata 2 K. 5.) A kir. tanfelügyelőségek ügykezelésének egyszerűsítése és hatáskörének kiterjesztése 1 K. Együtt rendelve a 6 munka csak 15 K. Az I-IV. sz. munkák ára egyszerre rendelve 14 K. Gyűjtőknek bármelyik műből 4 példány után 1 ingyen példány.

IRODALOM MŰVÉSZET.

* *A Karassó mellől.* Elbeszélések. Irta: Neumayer K. Dezső. A Családi Regénytár 30-iki kötete. Kiadja a Szent-István-Társulat. Ára csinos vászonkötésben egy korona. Jól eső érzéssel olvastuk át a Családi Regénytár legújabb kötetét. Már csak azért is, mert hazánk egy kiválóan érdekes vidékével ismertett meg bennünket. Karassó vidékén nyulnak el a baranyai rengeteg erdőségek, a Duna széles kiöntései, apró szigetei — az ország leggazdagabb vadászterülete, melyet sokac, sváb és magyar faluk tarkasága övez. De nemcsak a színhely érdekes, a kötet 12 elbeszélése is lekötötte figyelmünket. A szerző nemcsak a vidék természeti szépségei iránt volt fogékony, alaposan megismerte e környék népének lelkületét, gondolkodásmódját s ezt ügyesen visszatükrözi elbeszéléseiben. A négy első elbeszélés történeti tárgyú; egyes, részint humoros (A turonyi csata), részint megható, de a magyar és sváb nép lelkét jellegzetesen visszatükröző epizódok a szabadságharc idejéből és az elnyomatás szomorú korából. (A nótárius úr). A többi nyolc a jelenből veszi tárgyát, egynek kivételével (N. Grazmann, amely egy zsidó leány megtérést írja le, akit emiatt az orthodox apa kiátkoz és eltaszit magától), mind a nép életéből van véve. Különösen jól festi szerző a nép szenvedélyeit s ezeknek tragikumát. Így a vadászot, akit még gyermeke halálos betegsége sem tud visszatartani szenvedélyétől. Elmegy az erdőségekbe vadászni, míg gyermeke a halállal vívódik. A gyermek meggyógyul ugyan, de az apát holtan hozzák haza az erdőből. Az erdő bőlese egy idősebb özvegy paraszt, kinek elesavarta a fejét egy fiatal kackiás özvegyasszony. Nőül veszi, de csakhamar látja, hogy a fiatal asszonynak nem ő kellett, hanem a jómód. S mikor maga az asszony is bevallja neki, hogy nem szereti és nem is szeretne soha, az öreg paraszt elvonul az erdő rejtekébe, ott keres halálosan családott szívének megnyugvást. A két asszony két testvér története: egy napon meg férjhez a két testvér. Az egyik boldog, évről-évre nagyobb családja lesz; de a másiknak, hogy soká megóvja fiatalos szépségét és üdeségét, nem

lesz gyermeke, ami miatt boldogtalan férje egy alkalommal gyermekgyilkosnak nevezi el, mire az asszony világnak megy s évek multán mint eszelős koldusszony tér vissza falujába. A Testvériesen két osztozkodó testvér története; az egyik, aki magát megkárosítottak véli, pöröl, míg csak koldusbotra nem jut. A Ne vigy miniket a kísértetbe leírja, hogyan fészkelte magát a nép közé a nazarénus babona. Tomics Simon az életmentő érdekes rajz az erdőségek téli életéből. De van humoros tárgyú története is, A Császárné lesz. Mikor H. Vilmos császár a Karassó mellékén vadászgatott, egy népünnepély alkalmával az egyik csinos sokac leányt nagyon kiténtette egy fényes öltözeti úr; nemesak táncolt vele, hanem meg is ígerte neki, hogy feleségül veszi. És a jámbor leány szentül meg volt győződve, hogy ez az úr, akinek az egész társaságban a legragyogóbb öltözet volt, maga a német császár. És már szövögette álmait, hogy császárné lesz, mikor kiszült, hogy a fényes ruhájú úr a főszolgabíró huszára. Az elbeszélések egyszerű, élénk, zamatos nyelvezete is megérdemli a dícséretet. Melegen ajánljuk a Családi Regénytár e sikerült kötetét olvasóinknak. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadó-hivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályiutca 28. szám.

* *A tüdővész gyógyítása a természetes gyógy mód szerint.* 26 képpel illusztrálva írta Patrovics László, az első magyar „Természetes gyógyintézet” igazgatója. Ára bérmentes küldéssel 3 korona. Megrendelhető a költői korona takarékpénztárnál Budapesten X. ker. Jászberényi út 3. sz. a. A tüdővész az ember legveszedelmesebb ellensége. A legtöbb halálozást ez a gyilkoló betegség okozza. A múlt évben több mint hetvenezer ember halt meg Magyarországon tüdővészben. A gyógyszeres gyógy mód ezen betegséggel szemben hatástalannak bizonyult, ellenben a természetes gyógy mód segítségével kitűnő sikereket érnek el a tüdővész gyógyítása körül. Külföldön már régibb idő óta, nálunk pedig újabb nagy mozgalom indult meg a tüdővész leküzdése végett. E czélból olyan sanatóriumokat igyekeznek létesíteni, a melyekben a betegeket a természetes gyógy mód szerint kezelik. Eddig azonban csak egy ily sanatóriumunk van, a melybe évenként legfeljebb 200 beteg képesek csak felvenni; a tüdőbetegek száma pedig országunkban állandóan százazekre, sőt a legújabb közlés szerint fél millióra rug. nyilvánvaló tehát, hogy ha nem egy, de ha ötven sanatóriumunk lesz, a szükségletet meg ennyi sem lesz képes kielégíteni. A baj óriási arányaival szemben úgy lehet csak kielégítő módon védekezni, ha az emberiség általán fel lesz világosítva arról, hogy a tüdővéstől miként óvakodjék és hogy ha a baj fellepett, az miként gyógyítható meg nemesak a sanatóriumban, hanem odahaza is. A fenti könyv ezt tárgyalja, bárki által könnyen megérthető világos nyelven; óriási szolgálatot van tehát hivatva tenni az em-

beriségnek. Igen kívánatos, hogy ez az igazán hasznos, jó könyv, a közönség között igen elterjedjen. Különösen azok, akiknek teste lesoványodott és legyengült, akiknek melle szűk és lapos, kelesontjuk pedig kiáll, — továbbá akik már tüdő és mellhártyagyulladásban szenvedtek, nemkülönben akiknek atya vagy anyja tüdővészben halt el, akik tehát attól tartanak, hogy a baj rájuk is átöröklődött; mindazok igen jól teszik, ha ezen könyvet megszerzik és figyelmesen elolvassák, mert ebben a legkitűnőbb egészségi tanácsokat kapják, a melyeket ha követnek megszabadulnak a tüdővészben leendő elpusztulástól.

A szerkesztő üzenete.

Neki. A mi szótárunkban nincsenek a feleletekhez méltó vaskos és goromba kifejezések. *Abból* a szótárból kölesön venni meg nem akarunk, mert tiltja jó ízlésünk. Külömben az ilyen okvetetlenkedések szemben tartjuk ezt a jeles mondást: „Mea mihi conscientia pluris est, quam omnium sermo.”

K. B. *Sepsi-Szent-György.* Köszönjük a tudósítást. Mikor a levelező lapot kaptuk, akkor már minden rendben volt. Szívesen látjuk minél gyakrabban az új évben. Jó kívánságát viszonzok, adjon az Isten mindnyájuknak örömteljes boldog új évet!

Pályázat.

— *A lövétei* róm. kath. segédkantortanító állásra pályázatot hirdetek. Ezen állásnak évi jövadalmát képezik: 1) a hitközség ad 700 koronát, három havi előleges részletekben; 2) kapja az „Andrási”-féle fizetés-pótlási alap évi kamatját 50 kor. 3) Az „Andrási”-féle iskolaalap évi kamatját 48 kor. 82 fill. 4) Tandíjváltás címén kap 47 koronát; 5) A község ad sőt, melynek évi értéke 50 kor.; a veteményes kert pótlásául a község ad évenként 10 kor.; 6) A község illetve a birtokosság osztatlan területén szabad leigeltetés, melynek értéke 60 kor.; 7) 5 kubik öl kemény tűzifa, beszállítva, melynek értéke 100 kor.; 8) A szt. mise alapok évi kamataiból 33 kor. 84 fill. 10) Az évi temetések és kézi misékből 140 kor.; 11) 6 hold erdei kaszáló és egy drb. 1/2 holdas szántó föld, melyeknek értéke 100 kor. Van két szobás lakása gazdasági épületekkel. Köteleessége: 1) Az iskolaszék által meghatározandó osztálynak a tanítása; 2) A kántori teendőkből, a kántornak segédkezik; 3) A sekrestyési teendőket végzi. A személyes megjelenés megkivántatik. A kellő módon felszerelt pályázati folyamodványok az 1904. év január 15-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők. Kelt Lövéten (Udvarhely vm) 1903. dec. 27.

Gáspár János iskolaszéki elnök.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. Orgona és harmonium-gyár

PÉCSETT.

Alapítattott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangu és erős szerkezeti **crescendo orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangu **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat** és **átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzőket kívánatra ingyen küldünk.

Papp György könyvnyomdája

készíti a legdivatosabb névjegykártyákat,

báli meghívókat és mint elismert elsőrangú

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET

összes kiadványait jó ízléssel, csinnal és

 sajtóhiba nélkül állítja elő.

KÖNYVKÖTÉSZETI

O S Z T Á L Y A

az összes megyei hasonnemű

vállalatokat felülmulja szolid,

tiszta munka és **JUTÁNYOS**

 ár tekintetében.